

УДК 027.7(477)(048.83)"2010/2012"

**ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛОТЕК ОБЛАСНИХ ІНСТИТУТІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У 2010–2012 РОКАХ¹**

Інформаційно-аналітичний огляд

Укладач: *А. В. Копилова*, *мол. наук. співроб.* ДНПБ *України*
ім. В. О. Сухомлинського

ЗМІСТ

Перелік бібліотек, що надали матеріали для інформаційно-аналітичного огляду «Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2010–2012 роках».....	534
Вступ.....	535
Розділ I. Формування та використання інформаційного ресурсу бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.....	538
Розділ II. Упровадження інформаційних технологій у практику роботи бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.....	548
Розділ III. Інформаційні послуги бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.....	551
Розділ IV. Науково-методична діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.....	554
Розділ V. Кадрове забезпечення бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. Підвищення кваліфікації.....	557
Висновки.....	561
Список використаних джерел	564
Додаток 1. Відомості про бібліотеки обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.....	555

**Перелік бібліотек,
що надали матеріали для інформаційно-аналітичного огляду
«Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної
освіти у 2010–2012 роках»**

№ з/п	Назва бібліотеки
1.	Бібліотека Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників
2.	Бібліотека Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти
3.	Бібліотека Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
4.	Бібліотека Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
5.	Бібліотека Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти
6.	Бібліотека Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
7.	Бібліотека Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
8.	Бібліотека Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області
9.	Бібліотека Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів
10.	Бібліотека комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
11.	Бібліотека комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»
12.	Бібліотека комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти»
13.	Бібліотека Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти
14.	Бібліотека Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
15.	Бібліотека Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
16.	Бібліотека Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
17.	Бібліотека Одеського обласного інституту удосконалення вчителів
18.	Бібліотека Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського
19.	Бібліотека Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
20.	Бібліотека Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
21.	Бібліотека Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
22.	Бібліотека Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
23.	Бібліотека Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників
24.	Бібліотека Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

ВСТУП

Серед вагомих завдань, що стоять перед Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) – головним науково-методичним та координаційним центром мережі освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України (МОН України) та Національної академії педагогічних наук України (НАПН України) – моніторинг діяльності зазначених бібліотек і прогнозування перспектив їхнього розвитку. Зважаючи на те, що базисною основою науково-методичного забезпечення є аналіз реально існуючої ситуації в бібліотеках, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, починаючи з 2000 р., щорічно збирає статистичні звіти про діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (ОППО), аналізує основні показники їхньої роботи й готує інформаційно-аналітичні огляди. Вони систематично розсилаються до вищезазначених закладів та виставляються на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua/>), що дає можливість завідувачам цих бібліотек та ректорам ОППО, на базі яких вони функціонують, не лише ознайомитись із загальними тенденціями розвитку бібліотек ОППО, а й проаналізувати діяльність своєї книгозбірні, порівнявши її з роботою аналогічних бібліотек, а також окреслити пріоритетні напрями подальшого інноваційного розвитку з метою прискорення їхньої трансформації в сучасні бібліотечно-інформаційні центри.

Так, 2005 р. побачив світ перший інформаційно-аналітичний огляд «Діяльність бібліотек обласних (міських) інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2000–2004 рр.» [5], 2007 р. вийшов друком другий інформаційно-аналітичний огляд «Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2005–2006 рр.» [6], 2010 р. – третій інформаційно-аналітичний огляд «Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2007–2009 рр.» [7]. 2013 р. відповідно до завдань НДР «Теоретичні та науково-практичні аспекти створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу (ІГР) в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського» (*науковий керівник*: канд. іст. наук, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського П. І. Рогова), що виконує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, підготовлено інформаційно-аналітичний огляд «Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2010–2012 роках». Зазначимо, що до 2000 р. книгозбірням ОППО практично не приділялась увага на сторінках преси. Здебільшого це були короткі публікації, в яких згадувалось про кількісний склад їхнього бібліотечного фонду та основні показники діяльності. Лише проведений 2001 р. фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського аналіз, що полягав у дослідженні змісту, форм, методів і статистичних показників роботи зазначених бібліотек, уперше дав змогу визначити загальні тенденції їхнього розвитку, проблеми та перспективи подальшої діяльності.

Першим кроком на шляху реформування й модернізації книгозбірень ОППО стала підготовка ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського низки організаційно-управлінських та інструктивно-методичних документів, які ввійшли до збірників «Організаційно-управлінські документи для освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України», вип. 1 (2000–2005 рр.) і вип. 2 (2006–2010 рр.). Зокрема, розроблено та затверджено такі регламентуючі документи, як «Примірне положення про спеціальну навчально-педагогічну бібліотеку обласного інституту післядипломної педагогічної освіти» і «Примірні правила користування спеціальною навчально-педагогічною бібліотекою обласного інституту післядипломної педагогічної освіти». Збірники в електронній формі передано до фондів бібліотек ОППО. Нині в розробці вип. 3 зазначеного збірника.

Наступним кроком ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було дослідження історичного аспекту створення, становлення та розвитку бібліотек ОППО. Результатом проведеної роботи став науковий збірник «Історія освітянських бібліотек», у якому практично весь розділ «Спеціальні науково-педагогічні бібліотеки» присвячено саме історії книгозбірень ОППО.

Задля підвищення професійної компетенції працівників книгозбірень ОППО фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було підготовлено низку методичних посібників, головною метою яких є надання практичної допомоги в різних аспектах їхньої діяльності. Це, зокрема, такі видання: «Планування та звітність бібліотеки інституту післядипломної педагогічної освіти», «Традиційні каталоги наукових бібліотек освітянської галузі: організація, ведення і редагування», «Анотування як процес аналітико-синтетичної переробки інформації», «Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації», «Упровадження в практику роботи бібліотек освітянської галузі ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 „Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання” та ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 „Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання”», «Перевірка бібліотечних фондів», бібліографічний покажчик «Бібліотека навчального закладу в контексті інформатизації суспільства» (вип. 1, вип. 2). Усі вищезазначені посібники виходять у серії «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек».

Крім того, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, починаючи з 2002 р., систематично організовує всеукраїнські науково-практичні конференції та семінари, практикуми, «круглі столи», стажування, Дні фахівця, засідання науково-методичної ради з питань удосконалення діяльності бібліотек. Головною метою їхнього проведення є вивчення передового бібліотечного досвіду, його теоретичне осмислення, підготовка практичних рішень і рекомендацій. Участь фахівців бібліотек ОППО із доповідями або виступами в зазначених заходах стимулює їхній професійний розвиток, сприяє оволодінню навичками методичної та дослідної роботи тощо. За матеріалами науково-практичних семінарів укладаються збірники (так,

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського вже підготовлено три випуски наукових праць), які в електронній формі представлено на порталі бібліотеки й розіслано провідним освітянським бібліотекам. Також слід сказати, що фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського систематично здійснюють науково-методичне консультування з питань бібліотечної діяльності, зокрема з питань стратегії розвитку бібліотек, планування та звітності, упровадження новітніх інформаційних технологій (ІТ) [20].

Важливим кроком до модернізації бібліотек ОППО стало їхнє залучення до корпоративної співпраці з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та з іншими освітянськими книгозбірнями для формування галузевої БД у загальнодержавній електронній реферативній базі «Україніка наукова»; створення повнотекстових БД тощо. Необхідно відзначити, що цьому передувало лобювання ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського інтересів і потреб книгозбірень ОППО перед керівниками установ, на базі яких вони функціонують, підготовка рекомендацій щодо удосконалення їхньої матеріально-технічної бази та перетворення в сучасні бібліотечно-інформаційні центри.

Отже, упродовж 2000–2013 рр. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було проведено масштабну роботу з реформування, реорганізації та модернізації книгозбірень ОППО.

Головною метою вищезазначеного огляду є аналіз стану, здобутків та проблем функціонування бібліотек ОППО впродовж зазначеного хронологічного періоду в контексті основних напрямів їхньої діяльності, зокрема: формування бібліотечного фонду відповідно до напрямів роботи ОППО й інформаційних потреб користувачів; аналітико-синтетичне опрацювання документів і створення вторинної інформації, що відповідає профілю бібліотеки; бібліотечно-інформаційне забезпечення наукової діяльності та навчально-виховного процесу шляхом повного, якісного й оперативного обслуговування всіх категорій користувачів; розширення номенклатури бібліотечних послуг і підвищення якості їхнього виконання завдяки використанню сучасної комп'ютерної техніки та новітніх інформаційних технологій; науково-методичне забезпечення бібліотек професійно-технічних, загальноосвітніх і позашкільних закладів області тощо [12].

Актуальність підготовленого матеріалу полягає в тому, що аналіз діяльності бібліотек ОППО здійснено через призму дослідження змісту, форм, методів і статистичних показників їхньої роботи протягом 2010–2012 рр., що дозволяє прогнозувати та активно впливати на їхній подальший інноваційний розвиток, а також сприяти корпоративній і кооперативній співпраці книгозбірень у створенні інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу (ІГР), зведених баз даних (БД) тощо.

Поставлена мета зумовила такі **завдання**:

– зібрати та систематизувати статистичну інформацію щодо діяльності бібліотек ОППО протягом 2010–2012 рр.;

– проаналізувати діяльність зазначених книгозбірень упродовж 2010–2012 рр. за такими показниками: *формування й використання інформаційного ресурсу; упровадження ІТ у практику роботи; інноваційна діяльність; інформаційні послуги; кадри та їхнє підвищення кваліфікації тощо;*

– сформувані висновки й рекомендації щодо оптимізації діяльності бібліотек ОППО в контексті розвитку інформаційного суспільства.

Очікувані результати: оптимізація діяльності бібліотек ОППО у процесі створення ІГР. Активізація співпраці між ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та книгозбірнями ОППО щодо кооперації та інтеграції в створенні інформаційних ресурсів, зокрема активне впровадження кооперативного аналітико-синтетичного опрацювання документів галузевої тематики для створення електронного каталогу в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та власних ЕК, а в подальшому – формування галузевої БД у загальнодержавній електронній реферативній базі «Україніка наукова»; створення повнотекстових БД, що сприятиме здійсненню їхньої головної мети щодо якісного інформаційного забезпечення фахівців освітянської галузі України, а також розвитку співробітництва, партнерства, інтеграції матеріальних, інтелектуальних зусиль у бібліотеках ОППО для розв’язання своїх стратегічних завдань.

Інформаційно-аналітичний огляд «Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2010–2012 роках» підготовлено на підставі статистичних звітів про діяльність 24-х бібліотек ОППО (їхній перелік розміщено на початку огляду), отриманих ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського протягом зазначеного періоду. У зв’язку з тим, що не всі книгозбірні ОППО продовж 2010–2012 рр. надсилали звіти про свою діяльність, кількісні показники, зазначені в огляді, приблизні. Так, у 2010 р. звіти не було отримано від бібліотек Житомирського та Львівського ОППО, а також Одеського ОІУВ; у 2011 р. – від бібліотек Житомирського ОППО й Одеського ОІУВ. У 2012 р. звіт не надіслала бібліотека Житомирського ОППО.

Укладачі інформаційно-аналітичного огляду висловлюють подяку бібліотекам ОППО за надання даних щодо їхньої діяльності.

Розділ І. Формування та використання інформаційного ресурсу бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти

Одним із головних напрямів діяльності бібліотек ОППО є формування інформаційних ресурсів, про які в Державному стандарті України 5034:2008 «Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» зазначено: «Формування інформаційних ресурсів – виявлення, добирання, опрацювання, накопичування та зберігання документів у фондах, базах даних, інформаційно-пошукових масивах» [8]. У свою чергу, інформаційний ресурс – це «сукупність упорядкованої документованої інформації, що зберігається в бібліотеках і призначена для задоволення інформаційних, науково-дослідних, освітніх і культурних потреб

користувачів, включаючи бібліотечні фонди, засоби ІКТ, он-лайн послуги для їхнього опрацювання, зберігання й використання» [19]. Бібліотечний фонд є обов'язковим елементом інформаційного ресурсу, а від його якості залежить ступінь задоволення інформаційних потреб користувачів.

Навчально-педагогічні бібліотеки ОППО, які належать до типу спеціальних книгозбірень, обслуговують педагогічні, науково-педагогічні, бібліотечні кадри освітянської галузі України, що підвищують професійну кваліфікацію на базі ОППО, тому й формування фонду зазначених бібліотек спрямоване на укомплектованість документами з питань теорії, історії педагогіки, психології, освіти, організації управління та методики навчально-виховного процесу, що становить до 50 % від загального фонду бібліотеки.

Бібліотечний фонд. Станом на 01.01.2013 р. сукупний фонд бібліотек ОППО становив 845 142 примірники, тоді як 2010 р. він складав 784 037 примірників, а 2011 р. – 824 246 примірників. Найбільші за обсягом фонди зосереджені в бібліотеках Запорізького ОППО (84 279 прим.), Чернігівського ОППО імені К. Д. Ушинського (57 206 прим.), Луганського ОППО (54 274 прим.), Рівненського ОППО (48 139 прим.), Дніпропетровського ОППО (47 108 прим.). Найменшу кількість документів у фонді мають бібліотеки Львівського ОППО (12 610 прим.), ІППО Чернівецької області (18 000 прим.), Донецького ОППО (20 092 прим.), Закарпатського ІППО (22 396 прим.).

Аналіз фонду бібліотек ОППО за видами документів свідчить: більшу його частину становлять книги та брошури – близько 86,2 % (626 762 прим.), періодичні видання – 13,4 % (97 674 прим.), з яких 2,1 % (15 499 річ. компл.) – газети й 11,3 % (82 175 прим.) – журнали, електронні документи – 0,4 % (2 713 прим.) (переважно це навчальні програми, підручники, енциклопедії, словники, БД різної тематики тощо). Варто відзначити, що порівняно з 2010 р. кількість електронних документів у фондах книгозбірень ОППО зросла майже на 50 % (так, 2010 р. їх налічувалось лише 1 368 прим., тоді як 2012 р. – вже 2 713 прим.), що свідчить про зростання популярності цього виду документів.

За цільовим призначенням документи поділяються на: наукові видання – 12,6 % (75 748 прим.), навчальні видання – 56,6 % (339 359 прим.), літературно-художні видання – 30,8 % (185 035 прим.). За мовами загальний фонд книгозбірень ОППО умовно можна поділити на документи українською – 63,9 % (375 839 прим.), російською мовою – 31,7 % (186 375 прим.) та документи іноземними мовами – лише 4,4 % (26 079 прим.).

Поповнення фондів. Поповнення фондів бібліотек ОППО протягом 2010–2012 рр. аналізувалося за наступними параметрами: за кількісними показниками надходжень нових документів; за джерелами надходжень документів; надходження документів за галузями знань; надходження документів за видами; надходження документів за типами; надходження документів за мовами.

Аналіз статистичних даних нових надходжень до бібліотек ОППО протягом 2010–2012 рр. свідчить про те, що до їхніх фондів за досліджуваний період надійшло 24 460 назв (109 840 прим.) документів: у 2010 р. – 7 762 назви (31 492 прим.), у 2011 р. – 7 940 назв (36 928 прим.), у 2012 р. – 8 758 назв (41 420 прим.). Найбільше документів за цей час отримано бібліотеками Запорізького ОППО (3 059 назв), Київського ОПОПК (2 596 назв), КВНЗ «Херсонська АНО» (2 861 назв), Черкаського ОПОПП (1 780 назв). Найменше комплектувались протягом трьох років бібліотеки Вінницького ОПОПП (873 назви), Кримського РППО (911 назв) та Тернопільського ОКППО (715 назв).

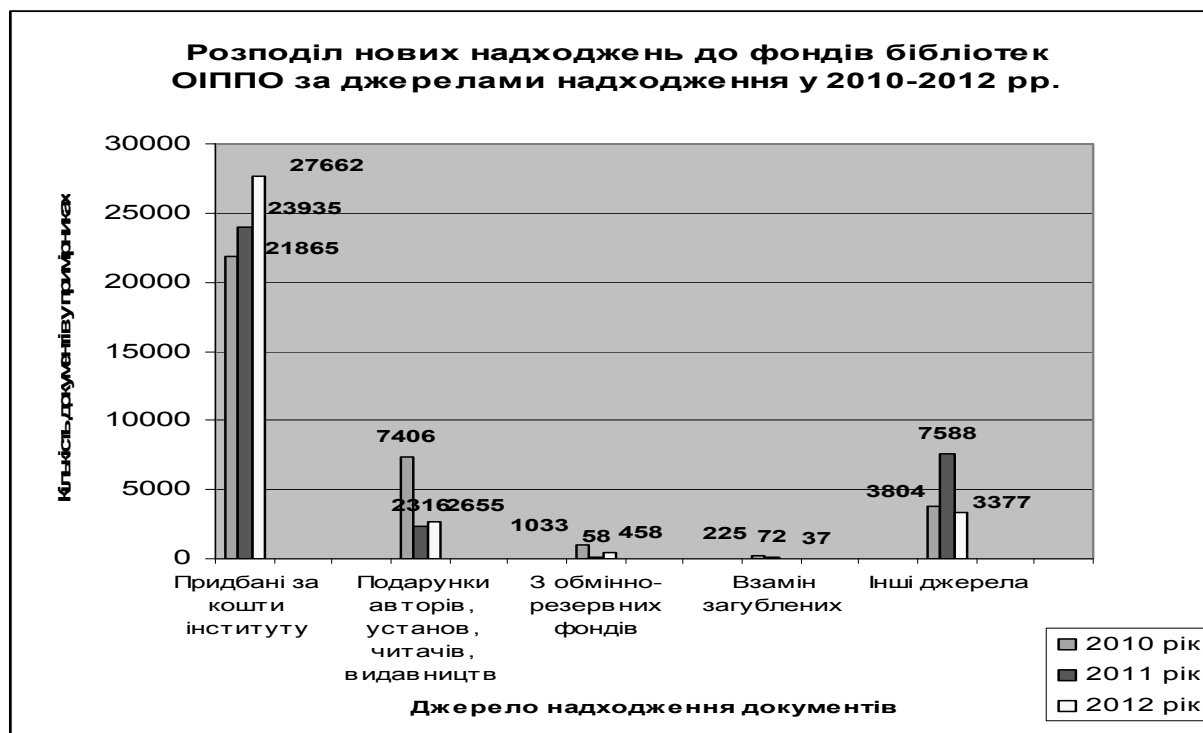
Позитивним є той факт, що частка нових надходжень до бібліотек ОППО порівняно з 2010 р. зросла з 3,8 % від сукупного обсягу фондів досліджуваних книгозбірень до 4,5 % у 2011 р., а станом на 01.01.2013 р. досягла 4,9 %, що практично відповідає рекомендованому показнику Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) (5 %).

Аналіз надходжень документів за джерелами свідчить, що впродовж 2012 р. бібліотеки ОППО поповнювали свої фонди через:

- видання, придбані за кошти, виділені інститутами на комплектування фондів своїх бібліотек, – 80,9 % (27 662 прим.);
- подарунки від авторів, видавництв, установ, читачів – 7,8 % (2 655 прим.) від загальної кількості отриманих протягом 2012 р. документів;
- видання з обмінно-резервних фондів (зокрема, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) – 1,3 % (458 прим.);
- документи, що придбали користувачі бібліотек ОППО замість загублених, – 0,1 % (37 прим.);
- інші джерела – 9,9 % (3 377 прим.).

Позитивною тенденцією у 2012 р. є збільшення кількості видань, які були придбані бібліотеками ОППО у видавництвах і книготорговельних організаціях за рахунок асигнувань, передбачених на комплектування (діаграма 1). Крім того, усі зазначені книгозбірні отримують до своїх фондів методичні та бібліографічні видання, підготовлені ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Так, протягом трьох років кожній бібліотеці було передано 30 назв документів.

Діаграма 1

Щодо надходжень за галузями знань, то слід зазначити, що впродовж 2012 р. книгозбірні ОІППО у середньому отримали:

- 34 % (13 419 прим.) документів педагогічної тематики;
- 12 % (4 727 прим.) документів психологічної тематики;
- 12,2 % (4 808 прим.) документів із суспільних наук;
- 6 % (2 390 прим.) видань із природничих наук;
- 2,2 % (864 прим.) документів із прикладних наук;
- 7 % (2 742 прим.) з літературознавства і мовознавства;
- 12 % (4 740 прим.) художньої літератури;
- 2,4 % (910 прим.) документів з мистецтва та спорту;
- 1,1 % (426 прим.) видань з питань бібліотекознавства, бібліографознавства та інформаційної діяльності;
- 11,1 % (4 355 прим.) документів іншої тематики.

Проведений аналіз надходжень нових документів за галузями знань у 2010–2012 рр. показав, що у 2012 р. значно зросла кількість документів педагогічної та психологічної тематики (у 2010 р. книгозбірнями ОІППО було отримано 33,6 % документів педагогічної тематики та лише 6 % документів психологічної тематики), художньої літератури (у 2010 р. її надійшло лише 3,3 %), документів з мистецтва і спорту (2010 р. – 2 %), документів іншої тематики. Це свідчить про те, що у 2012 р. саме документи із зазначених галузей знань користувались найбільшим попитом серед користувачів бібліотек ОІППО.

Аналіз нових надходжень за звітні роки за видами документів показав, що вагому частину становили періодичні видання – 54,6 % (64 980 прим.) (з них: журнали – 48,8 %, газети – 5,8 %), книги та брошури – 41,4 % (49 210 прим.),

дисертації та автореферати дисертацій – 0,6 % (599 прим.), електронні документи – 0,7 % (786 прим.), аркушеві видання та інші документи склали по 1,4 % (1 675 прим. та відповідно 1 624 прим.).

Аналіз нових надходжень документів за типами продемонстрував: упродовж 2010–2012 рр. бібліотеками ОППО було отримано 55,5 % (12 951 назва) навчальної літератури та 27,7 % (6 459 назв) наукової літератури. Також до їхніх фондів надійшло 13,5 % (3 136 назв) літературно-художніх видань, 2,5 % (599 назв) довідкової літератури та 0,8 % (171 назва) рідкісних і цінних документів (діаграма 2). Отже, навчальні та наукові типи документів становлять більшість серед загальної кількості нових надходжень.

Діаграма 2

Аналіз надходжень документів за мовами протягом трьох років показав, що 83,3 % (25 165 прим.) з них становлять документи українською мовою, 13,3 % (4 018 прим.) – російською мовою та 3,4 % (1 041 прим.) – документи іншими мовами (польською, білоруською, чеською, англійською тощо).

Проведений аналіз вилучення з фондів бібліотек ОППО застарілих, зношених, втрачених документів у порядку, визначеному регламентуючими документами, засвідчив, що за досліджуваний період з фондів книгозбірень ОППО вибуло 124 728 примірників документів (з них 105 420 примірників – книги, брошури та 18 126 примірників – періодичні видання).

Підсумовуючи, слід відзначити, що порівняно з минулими роками комплектування книгозбірень ОППО у 2010–2012 рр. значно покращилось, про що свідчать і основні показники цього процесу.

Довідково-пошуковий апарат. З метою розкриття, популяризації та надання доступу до бібліотечних фондів усі бібліотеки ОППО у 2012 р. продовжували роботу з формування у традиційній формі довідково-пошукового апарату (ДПА) до своїх

фондів, а саме абеткових та систематичних каталогів, систематичної картотеки статей, краєзнавчих і тематичних картотек тощо. Аналіз звітних матеріалів показав, що в середньому кожна бібліотека ОППО веде 3–12 тематичних картотек з актуальних питань освіти, педагогіки, діяльності шкільних бібліотек тощо (наприклад, «Творчий потенціал педагогічних працівників» (бібліотека Дніпропетровського ОППО), «Педагоги-методисти», «Портфоліо вчителя та учня», «Інноваційні технології педагогічного процесу», «ТРВЗ – педагогіка», «Тьютор як нова педагогічна професія», «Імідж вчителя», «Педагогічне насильство» (бібліотека Київського ОПОПК), «Професійна мобільність вчителя», «З плеяди видатних вітчизняних вчених-педагогів» (бібліотека КВНЗ «Херсонська АНО»), «Музейна педагогіка», «Передовий педагогічний досвід» (бібліотека Луганського ОППО), «Інноваційна діяльність педагога» (бібліотека Полтавського ОППО імені М. В. Остроградського), «Менеджмент в освіті» (бібліотека Волинського ІППО), «Громадянська освіта в сучасній школі», «Інклюзивна освіта», «Освіта сталого розвитку», «Моніторинг якості освіти» (бібліотека Дніпропетровського ОППО), «Інновації в освіті», «Самоосвітня діяльність» (бібліотека Донецького ОППО), «Освітні технології» (бібліотека Запорізького ОППО), «Сучасний погляд на дошкільну освіту» (бібліотека Івано-Франківського ОППО), «Моніторинг якості освіти», «Освітні圈子», «Зовнішнє незалежне оцінювання в освіті України», «Обдарована дитина – вершина освітнього середовища», «Дистанційне навчання в системі освіти», «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті», «Освітній коучінг», «Ноосферна освіта» (бібліотека Київського ОПОПК), «Інновації в освіті», «Інтерактивні технології в освіті» (бібліотека КВНЗ «Херсонська АНО»), «Полікультурна освіта», «Екологічна освіта», «Експериментальна робота в закладах освіти», «Сучасні освітні технології», «Моніторинг якості освіти» (бібліотека Луганського ОППО), «Впровадження зовнішнього оцінювання в систему Вітчизняної освіти», «Андрагогіка: освіта впродовж життя», «Видатні діячі освіти і науки», «Метод проектів у сучасній освіті», «Філософія освіти в контексті державотворення», «Мовна освіта та роль педагога для сталого демократичного суспільства» (бібліотека Полтавського ОППО імені М. В. Остроградського), «Імідж педагога», «Самоосвіта вчителя», «Освіта за кордоном» (бібліотека Сумського ОППО), «Освітнянські бібліотеки Закарпаття», «Бібліотечна справа» (бібліотека Закарпатського ІППО), «Організація діяльності шкільної бібліотеки» (бібліотека Запорізького ОППО), «Шкільний бібліотечно-інформаційний центр» (бібліотека Івано-Франківського ОППО), «На допомогу шкільному бібліотекарю», «Шкільні програми» (бібліотека КВНЗ «Харківська АНО») тощо. Однак, таку тенденцію не можна вважати позитивною, адже сьогодні більшість дослідників схиляються до думки, що актуальнішим є не множення кількості картотек з окремих питань, а якісне формування систематичної картотеки статей.

Для задоволення потреб сучасного користувача, забезпечення оперативного доступу до всіх інформаційних ресурсів як власного виробництва, так і придбаних

бібліотеки намагаються освоювати й активно впроваджувати сучасні досягнення в галузі інформаційних, комунікаційних і мультимедійних технологій у всі бібліотечні процеси.

Пріоритетом цього є створення власного електронного каталогу (ЕК), завдяки якому значно поліпшується якість і швидкість пошуку, а також продуктивність роботи бібліотечних фахівців з опрацювання документів.

Так, станом на 01.01.2013 р. ЕК був створений і постійно поповнювався в дев'яти бібліотеках ОППО, а саме: Волинського ІППО (17 366 записів), Донецького ОППО (1 200 зап.), Івано-Франківського ОППО (23 567 зап.), Київського ОПОПК (14 798 зап.), КВНЗ «Харківська АНО» (5 505 зап.), КВНЗ «Херсонська АНО» (38 172 зап.), Кримського РППО (144 зап.), Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського (1 876 зап.), Черкаського ОПОПП (12 600 зап.).

Аналіз програмного забезпечення, яке використовують у своїй роботі щодо створення ЕК досліджувані книгозбірні, виявив: вісім бібліотек, а саме Дніпропетровського ОППО, Донецького ОППО, Закарпатського ІППО, КВНЗ «Херсонська АНО», Київського ОПОПК, Кримського РППО, Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського, Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського, мають ліцензійне програмне забезпечення АБІС ІРБІС, ще дев'ять книгозбірень користуються іншими АБІС («Шкільна бібліотека», «Славутич», «MARK–SQL», самостійно розробленими програмами). Проте, задля покращення кооперативної діяльності з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та іншими освітянськими бібліотеками мережі щодо створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу (ІГР) усім книгозбірням ОППО необхідно мати єдине ліцензійне програмне забезпечення – АБІС ІРБІС. На жаль, станом на 01.01.2013 р. лише бібліотека КВНЗ «Херсонська АНО» обмінюється з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського аналітичними бібліографічними записами для створення галузевої бази даних «Періодика».

Використання інформаційного ресурсу бібліотек ОППО. Згідно зі словником законодавчої та стандартизованої термінології «Інформаційні ресурси» використання інформації – це «задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави» [8]. Під час аналізу використання інформаційного ресурсу бібліотек ОППО враховувались наступні показники: кількість користувачів книгозбірни; склад користувачів за категоріями; кількість відвідувань бібліотеки; загальна кількість книговидач; кількість книговидач за галузями знань; кількість книговидач за видами та мовами документів.

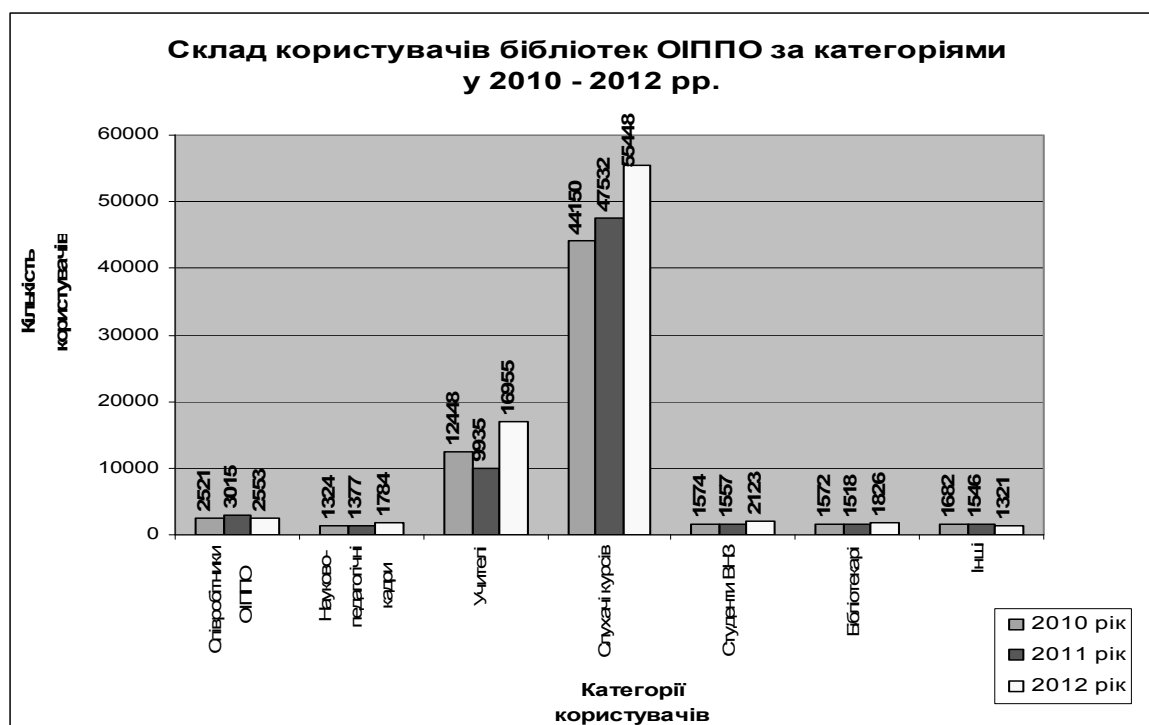
Користувачі. Так, здійснений аналіз кількості залучених користувачів до книгозбірень ОППО у 2010–2012 рр. показав: протягом 2010 р. у бібліотеках ОППО було зареєстровано за єдиною реєстраційною картотекою (ЄРК) 64 905 користувачів, у 2011 р. – 66 527 користувачів, у 2012 р. – 81 984 користувачі, що майже на 20 % більше, ніж у 2010 р. Найбільша кількість користувачів за ЄРК (статистичні показники 2012 р.) зареєстрована в бібліотеці Донецького ОППО (11 674

користувачі), Дніпропетровського ОППО (7 157 користувачів), Тернопільського ОКППО (6 509 користувачів) та Київського ОПОПК (5 646 користувачів); найменша – у бібліотеці Вінницького ОПОПП (252 користувачі), Сумського ОППО (328 користувачів) та Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського (758 користувачів).

Аналіз складу користувачів за категоріями дав підстави для такого висновку: станом на 01.01.2013 р. найчисельнішою групою у книгозбірнях ОППО є слухачі курсів – 67,6 % (55 448 корист.) та учителі – 20,7 % (16 955 корист.), співробітники ОППО становлять 3,1 % від загальної кількості користувачів за ЄРК (2 553 корист.), студенти ВНЗ – 2,6 % (2 123 корист.). Така категорія користувачів книгозбірень ОППО, як науково-педагогічні кадри й бібліотекарі складає по 2,2 % (1 784 та відповідно 1 826 корист.), інші – 1,6 % (1 321 корист.).

Необхідно підкреслити, що протягом досліджуваного періоду помітно зростає кількість таких категорій користувачів, як слухачі курсів, учителі, студенти ВНЗ, бібліотекарі (діаграма 3).

Діаграма 3

Відвідування. Поряд зі збільшенням кількості користувачів, значно збільшилась й кількість відвідувань бібліотек ОППО. Так, у 2010 р. було зафіксовано 321 376 відвідувань бібліотек, у 2011 р. – 284 596 відвідувань, а у 2012 р. їх налічувалось вже 539 096. Станом на 01.01.2013 р. найбільша кількість відвідувань зафіксована в бібліотеці КВНЗ «Харківська АНО» (131 324), Волинського ІППО (104 746), Київського ОПОПК (53 754). Крім того, порівняно з 2010 р., у 2012 р. майже на 66 % зросла кількість віртуальних відвідувань: так, якщо у 2010 р. було зафіксовано 91 234 віртуальних відвідувань, то в 2012 р. їх вже налічувалось 271 281. Лідирують у віртуальних відвідуваннях бібліотеки КВНЗ «Харківська АНО» (128 409 відвідувань)

та Волинського ІППО (88 088). Це свідчить про те, що сьогодні користувачів більше цікавить електронна версія інформаційного ресурсу та віртуальна репрезентація бібліотеки, ніж традиційна, тому фахівцям книгозбірень ОІППО слід більше уваги приділяти інформативній наповненості веб-сторінок своїх бібліотек і створенню власних сайтів.

Необхідно відзначити, що з метою надання доступу до повнотекстових ресурсів іноземними мовами ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та Асоціація «Інформатіо-Консорціум» організували впродовж 2012–2013 рр. для провідних освітянських бібліотек тестовий безкоштовний двомісячний доступ до повнотекстових баз даних (БД) наукових фахових періодичних видань EBSCO, а також на один місяць – Institute of Physics Publishing та East view. Це дало змогу освітянам України краще ознайомитись зі світовими здобутками з питань педагогіки, психології та освіти. Бажання скористатися тестовим доступом і надати можливість своїм читачам використовувати іноземні ресурси в науковій та навчальній діяльності у 2012 р. виявили лише 5 із 24-х бібліотек ОІППО, зокрема книгозбірня Дніпропетровського ОІППО, Закарпатського ІППО, Київського ОІПОПК, Миколаївського ОІППО та Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського.

Книговидача. Аналіз використання інформаційного ресурсу книгозбірень ОІППО показав, що впродовж 2010–2012 рр. з фондів бібліотек було видано 2 848 438 документів, при чому у 2012 р. на 0,7 % (6 320 документів) більше, ніж у 2011 р. Найвищі показники документовидачі протягом 2012 р. зареєстровані в бібліотеках: Дніпропетровського ОІППО – 170 192 прим., Київського ОІПОПК – 109 949 прим., КВНЗ «Херсонська АНО» – 79 258 прим.; найнижчі – у книгозбірні Вінницького ОІПОПП (4 668 прим.), Сумського ОІППО (4 800 прим.) та Львівського ОІППО (9 922 прим.).

Порівняльний аналіз кількості книговидач за галузями знань у бібліотеках ОІППО в 2012 р. свідчить про те, що попитом користувались переважно документи з педагогічних (37,2 %), суспільних (13,2 %) та психологічних (10,7 %) наук, а також літературознавства й мовознавства (12 %). Документи, що стосуються природничих наук та художньої літератури видавались рідше (відповідно 9,6 % і 6,3 % від загальної кількості книговидач). Найменший попит мали документи за такими галузями знань: мистецтво і спорт – 4,1 %, прикладні науки – 3,2 %, бібліотекознавство та бібліографознавство – 1,6 %, інші – 2,1 %.

Аналіз кількості книговидач за видами документів засвідчив, що найактивніше користувались періодичними виданнями (66,9 %; 579 292 прим.) та книгами/брошурами (32,1 %; 278 161 прим.); дисертації й автореферати дисертацій становлять незначну частку від загальної кількості книговидач, а саме 0,05 % (347 прим.). Порівняно з 2011 р. зріс попит на електронні документи і складає 0,8 % (6 613 прим.). Після проведеного аналізу кількості книговидач документів за мовами встановлено, що найбільше протягом 2012 р. у бібліотеках ОІППО було видано документів українською мовою – 85,4 % (684 262 прим.), російською мовою – 11,6 %

(93 092 прим.), іншими мовами – 3,0 % (24 088 прим.) від загальної кількості книговидач.

Продовжували активно використовувати бібліотеки ОППО і таку форму обслуговування користувачів, як міжбібліотечний абонемент (МБА). Так, кількість абонентів МБА мережі ОППО у 2012 р. становила 173 (у 2010 р. – 154; у 2011 р. – 110), було видано документів іншим бібліотекам – 570 (у 2010 р. – 670; у 2011 р. – 382), отримано документів з інших бібліотек – 418 (у 2010 р. – 481; у 2011 р. – 253). Активно використовують МБА наступні книгозбірні ОППО: Донецького ОППО (кількість абонентів МБА – 34, видано документів іншим бібліотекам – 249, отримано документів з інших бібліотек – 73), Київського ОППОК (кількість абонентів МБА – 28, видано документів іншим бібліотекам – 137, отримано документів з інших бібліотек – 66), Дніпропетровського ОППО (кількість абонентів МБА – 25, видано документів іншим бібліотекам – 50, отримано документів з інших бібліотек – 12), Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського (кількість абонентів МБА – 21, видано документів іншим бібліотекам – 45, отримано документів з інших бібліотек – 112) (цифрові показники 2012 р.).

Послугу електронної доставки документів (ЕДД) для віддалених користувачів згідно з поданими звітами надають дев'ять бібліотек ОППО: Вінницького ОППОП, Волинського ІППО, Закарпатського ІППО, ІППО Чернівецької області, КВНЗ «Херсонська АНО», Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Одеського ОІУВ, Рівненського ОППО, Тернопільського ОКІППО.

Висновки

Проаналізувавши стан формування та використання інформаційного ресурсу бібліотек ОППО протягом 2010–2012 рр., можна зробити такі висновки:

- порівняно з 2010 р. сукупний фонд бібліотек ОППО у 2012 р. збільшився майже на 7 %, а частка нових надходжень зросла з 3,8 % від сукупного обсягу фондів досліджуваних книгозбірень до 4,9 %, що практично відповідає рекомендованому показнику ІФЛА (5 %);

- упродовж 2010–2012 рр. усі бібліотеки ОППО отримували достатню кількість коштів на передплату фахових періодичних видань, що є джерелом оперативної інформації;

- уся мережа бібліотек ОППО формує у традиційній формі ДПА, ЕК створений і постійно поповнюється в дев'яти бібліотеках ОППО;

- вісім бібліотек ОППО мають ліцензійне програмне забезпечення АБІС ІРБІС, дев'ять книгозбірень користуються іншими АБІС («Шкільна бібліотека», «Славутич», «MARK–SQL», самостійно розробленими програмами), ще вісім бібліотек не мають жодного програмного забезпечення (це книгозбірні Житомирського ОППО, Запорізького ОППО, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Луганського ОППО, Миколаївського ОППО, Одеського ОІУВ, Рівненського ОППО, Сумського ОППО);

➤ у 2012 р. майже на 20 % зросла кількість користувачів, залучених до бібліотек, на 40 % збільшилась кількість відвідувань книгозбірень ОППО, майже на 66 % зросла кількість віртуальних відвідувань, на 0,7 % збільшились показники документовидачі. Все це свідчить про те, що бібліотеки ОППО задовольняють інформаційні потреби усіх категорій своїх користувачів та користуються попитом, однак сучасного користувача більше, ніж традиційні, цікавлять інноваційні послуги та сервіси бібліотек (наприклад, відкритий доступ до Інтернету), що підтверджують невисокі цифрові показники книговидачі;

➤ п'ять бібліотек надають доступ до повнотекстових БД наукових фахових періодичних видань EBSCO своїм користувачам;

➤ майже на 11 % зросли основні показники МБА;

➤ кількість бібліотек, що використовують ЕДД, збільшилась до 9.

Отже, підводячи підсумок, можна впевнено говорити про значне поліпшення стану формування та використання інформаційного ресурсу бібліотек ОППО протягом останніх трьох років.

Розділ II. Упровадження інформаційних технологій у практику роботи бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти

Модернізація, оптимізація, поглиблення й розширення системи інформаційного забезпечення вітчизняної науки, освіти й культури є одними з пріоритетних напрямів діяльності освітянських бібліотек у наш час. Незважаючи на соціально-економічні проблеми в нашій державі, вони трансформуються з пасивних сховищ документної інформації на сучасні бібліотечно-інформаційні центри й стають невід'ємною складовою інформаційної індустрії, центрами безперервної освіти, інформаційної та комп'ютерної грамотності, активними виробниками й поширювачами знань, цілеспрямовано накопичуючи, зберігаючи свої ресурси та надаючи вільний доступ користувачам до вітчизняних і світових баз даних [17].

У Державному стандарті України 5034:2008 «Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» зазначається, що інформаційні технології – це «сукупність методів, процесів і програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний процес, що забезпечує добування, зберігання, накопичування, оброблення, пошук, виведення, копіювання, передавання та розповсюдження інформації» [8; 10].

Технічне забезпечення бібліотек ОППО. Упровадження інноваційних тенденцій у діяльність бібліотек ОППО на сучасному етапі – стратегічний напрям їхнього розвитку. Він характеризується, зокрема, створенням електронних бібліотек (ЕБ), архівів наукових публікацій, сайтів, web-сторінок, організацією ЕК і тематичних БД, започаткуванням системи ЕДД для віддалених користувачів та ін.

Варто зазначити, що на конференціях і семінарах, які щорічно організовує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, у інформаційно-аналітичних оглядах про діяльність досліджуваних бібліотек, щорічних збірниках аналітичних і статистичних

даних постійно порушувалося питання комп'ютеризації освітянських книгозбірень, зокрема бібліотек ОППО. Усе це сприяло поступовому покращенню їхнього технічного забезпечення.

Аналіз забезпеченості комп'ютерною технікою бібліотек ОППО станом на 01.01.2013 р. свідчить:

– усі досліджувані книгозбірні мали власні комп'ютери (загальна їхня кількість – 101). Найбільше комп'ютерною технікою забезпечені бібліотеки Донецького ОППО (15 комп'ютерів), Миколаївського ОППО та Рівненського ОППО (кожна має по 12 комп'ютерів), КВНЗ «Харківська АНО» (11 комп'ютерів);

– загалом у бібліотеках ОППО налічується 101 комп'ютер, 17 сканерів, 21 принтер;

– загальна кількість комп'ютерів, які мають доступ до Інтернету, у бібліотеках ОППО – 94, з них 63 – для користувачів.

До всесвітньої мережі Інтернет підключено 22 книгозбірні ОППО, а саме: Волинського ІІПО, Дніпропетровського ОППО, Донецького ОППО, Закарпатського ІІПО, Запорізького ОППО, Івано-Франківського ОППО, ІІПО Чернівецької області, КВНЗ «Харківська АНО», КВНЗ «Херсонська АНО», Київського ОПОПК, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Кримського РІІПО, Луганського ОППО, Львівського ОППО, Миколаївського ОППО, Одеського ОІУВ, Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського, Рівненського ОППО, Сумського ОППО, Тернопільського ОКІІПО, Черкаського ОПОПП, Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського. Бібліотеки Вінницького ОПОПП, Житомирського ОППО та Хмельницького ОППО запланували підключення до Інтернету на 2013 р.

Слід зазначити, що необмежений доступ до Інтернету відкрив перед досліджуваними книгозбірнями нові можливості, а саме: надавати своїм користувачам вільний доступ до вітчизняного та світового інформаційного простору, а також використовувати бібліографічні, реферативні й повнотекстові БД інших бібліотек (зокрема ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Національної парламентської бібліотеки України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та ін.). Так, доступ до віддалених джерел інформації в Інтернеті надають користувачам 18 бібліотек, а саме: Волинського ІІПО, Донецького ОППО, Закарпатського ІІПО, Запорізького ОППО, Івано-Франківського ОППО, КВНЗ «Харківська АНО», КВНЗ «Херсонська АНО», Київського ОПОПК, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Кримського РІІПО, Луганського ОППО, Миколаївського ОППО, Одеського ОІУВ, Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського, Рівненського ОППО, Тернопільського ОКІІПО, Черкаського ОПОПП, Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського.

Представлення бібліотек ОППО в мережі Інтернет. Власні сторінки на веб-сайтах своїх інститутів мають 18 книгозбірень, а саме: Вінницького ОПОПП, Волинського ІІПО, Дніпропетровського ОППО, Донецького ОППО,

Закарпатського ІППО, КВНЗ «Харківська АНО», КВНЗ «Херсонська АНО», Київського ОПОПК, Кіровоградського ОІППО ім. Василя Сухомлинського, Кримського РІППО, Львівського ОІППО, Миколаївського ОІППО, Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського, Рівненського ОІППО, Хмельницького ОІППО, Черкаського ОПОПП, ІППО Чернівецької області, Чернігівського ОІППО; на стадії розробки знаходиться сторінка бібліотеки Житомирського ОІППО. Власний сайт розробили бібліотеки Дніпропетровського ОІППО, Івано-Франківського ОІППО та ІППО Чернівецької області.

Крім того, сьогодні повноцінно функціонують дві ЕБ: Донецького ОІППО й Луганського ОІППО; на стадії розробки знаходяться ЕБ книгозбірень Житомирського ОІППО, КВНЗ «Харківська АНО» та ІППО Чернівецької області.

Також варто відзначити, що у Всеукраїнському конкурсі бібліотечних інтернет-сайтів, який проводить Українська бібліотечна асоціація (УБА) спільно з Міністерством культури України, у 2011 р. у номінації «Кращий сайт спеціальної бібліотеки» третє місце зайняла книгозбірня Волинського ІППО.

Таким чином, новітні технології не тільки змінюють склад інформаційних ресурсів бібліотек, але й роблять обслуговування користувачів більш якісним, оперативним і комфортним.

Висновки

Питання впровадження в бібліотечну практику сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, створення власних електронних ресурсів і визначення тенденцій їхнього подальшого розвитку в Україні нині є актуальним і важливим.

Аналіз стану впровадження ІТ у діяльність бібліотек ОІППО виявив, що цей процес упродовж 2010–2012 рр. позначився наступними покращеннями:

➤ усі бібліотеки ОІППО комп'ютеризовано, 22 з них мають доступ до мережі Інтернет;

➤ у порівнянні з 2010 р., у 2012 р. власні сторінки на веб-сайтах своїх інститутів мають 18 книгозбірень (у 2010 р. – 14), три бібліотеки створили власні сайти (у 2010 р. – жодного), дві – ЕБ, на стадії розробки знаходяться ЕБ ще трьох книгозбірень (2010 р. функціонувала одна ЕБ);

➤ збільшилась кількість бібліотек, що надають доступ до віддалених джерел інформації своїм користувачам, завдяки чому більш повно та якісно задовольняються їхні інформаційні потреби.

Однак, зазначені позитивні зрушення, що відбуваються в бібліотеках ОІППО і забезпечують користувачам нові можливості роботи з інформацією, водночас загострюють проблеми цих книгозбірень у даному аспекті їхньої роботи. Зокрема, необхідно обладнати бібліотеки сучасним комп'ютерним і телекомунікаційним обладнанням, розширити функціональні обов'язки співробітників книгозбірень ОІППО, підвищити їхню професійну кваліфікацію, ввести до штатного розпису додаткову штатну одиницю (інженера чи техніка-програміста) тощо.

Зазначимо, що сьогодні багато бібліотек України, які підпорядковані різним системам і відомствам, почали використовувати у своїй роботі соціальні мережі (Facebook, Twitter, В Контакте тощо), що відкриває необмежені можливості для рекламування діяльності бібліотеки й популяризації читання в природному середовищі існування потенційних читачів, а також налагодження двостороннього діалогу. Так, за допомогою соціальних мереж будь-яка бібліотека має змогу:

- надавати довідкову інформацію щодо події на місцевому, регіональному чи загальнодержавному рівні;
- залучати експертів для роботи з певної тематики;
- проводити опитування;
- подавати різноманітні бібліотечні повідомлення щодо нових надходжень, часу роботи бібліотеки, санітарних днів, ремонтів тощо;
- надавати інформацію щодо спеціальних заходів, нових тематичних розділів на сторінці/сайті бібліотеки, створення електронної бібліотеки тощо [13].

Крім того, для використання всіх переваг соціальних мереж необхідно мати тільки комп'ютер, підключений до Інтернету, і кілька годин вільного часу. Тому ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського рекомендує бібліотекам ОППО використовувати соціальні мережі у своїй діяльності, що дасть їм змогу підвищити суспільний статус та розширити свої функції.

Розділ III. Інформаційні послуги бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти

У Законі України «Про інформацію» зазначено, що інформаційна послуга – це «діяльність з надання інформаційної продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб» [8].

Інформаційна діяльність бібліотек ОППО у 2010–2012 рр. здійснювалась з використанням усіх форм та методів колективного й індивідуального обслуговування, зокрема інформування в режимі вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ) про нові надходження літератури з питань педагогіки і психології шляхом підготовки бібліографічних видань (інформаційних та рекомендаційних бібліографічних списків, бібліографічних покажчиків); організації виставок нових надходжень і тематичних виставок літератури до наукових конференцій, нарад, симпозіумів, знаменних дат у галузі освіти; бібліографічних оглядів літератури з актуальних психолого-педагогічних питань тощо.

Так, протягом звітнього періоду користувачам бібліотек ОППО було загалом надано 55 819 бібліографічних довідок (у 2010 р. – 24 645 довідок, у 2011 р. – 15 607, у 2012 р. – 15 567), з них в автоматизованому режимі 9 897 (у 2010 р. – 2 820 довідок, у 2011 р. – 3 460, у 2012 р. – 3 617). Особливо активно працювали в цьому напрямі бібліотеки Миколаївського ОППО (за три роки надано 8 297 довідок), КВНЗ «Херсонська АНО» (7 962 довідки), КВНЗ «Харківська АНО» (7 176 довідок) і Київського ОПОПК (7 536 довідок).

Також для повноцінного та якісного інформаційного забезпечення користувачів бібліотеками ОППО за три роки було надано 22 256 індивідуальних і 11 120 групових повідомлень, проведено 169 Днів спеціаліста (фахівця), 373 Дні інформації, 186 Днів бібліографії, 23 Ярмарки ідей тощо. Крім того, для популяризації своїх фондів досліджуваними книгозбірнями активно організовувались книжкові виставки (так, бібліотеками ОППО було організовано 644 виставки нових надходжень, 1 155 тематичних виставок та 650 виставок за профілем діяльності інституту). Слід відзначити бібліотеку Волинського ІІПО, яка на своїй сторінці демонструє підготовані нею віртуальні виставки. Детальна інформація про перелічені інформаційні послуги бібліотек ОППО висвітлена в таблиці 1.

Таблиця 1

**Кількісні показники інформаційних послуг, наданих у 2010–2012 рр.
бібліотеками ОППО**

Створення бібліографічних посібників			Довідково-бібліографічне обслуговування	Бібліографічне інформування користувачів													
Бібліографічні показники	Бібліографічні списки			Довідки	Індивідуальне		Групове			Масове							
	Рекомендаційні	Нових надходжень	Бібліографічні огляди		Усього	З них: в автоматизованому режимі	Кількість абонентів ВРІ	Кількість наданих повідомлень	Кількість абонентів ВРІ	Кількість наданих повідомлень	День спеціаліста	Бібліографічні повідомлення у ЗМП	Виставки				
62	280	184	423	24645	2820	3674	7913	2163	3490	61	45	234	350	299	102	11	59
44	308	187	382	15607	3460	3212	6556	2243	2707	32	17	213	385	163	116	4	60
56	434	144	408	15567	3617	3261	7787	2134	4923	76	80	197	420	188	155	8	67
162	1022	515	1213	55819	9897	10147	22256	6540	11120	169	142	644	1155	650	373	23	186

За результатами аналізу звітних матеріалів, що надійшли від книгозбірень ОППО, протягом 2010–2012 рр. ними було підготовлено 2912 бібліографічних посібників (з них 162 бібліографічних показників, 1 022 рекомендаційних бібліографічних списків, 515 списків нових надходжень, 1 213 бібліографічних оглядів) як у друкованому, так і в електронному вигляді. Свою друковану продукцію, видану у 2010–2012 рр., до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського надіслала тільки книгозбірня Закарпатського ІІПО (біобібліографічний показник «Лідія Повх (Ходанич) – письменник, педагог, науковець»), Миколаївського ОППО («Каталог видавничої продукції Миколаївського обласного інституту післядипломної

педагогічної освіти») та Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського («Бібліотека як осередок інформаційної роботи в навчальному закладі: з досвіду роботи Гаврилук Саїди Шаміліївни, бібліотекаря Комсомол. ЗОШ I-III ступеня № 1 з поглибленим вивченням економіки та права Комсомол. міськ. ради Полтав. обл.»). Практично жодна з книгозбірень ОІППО не оприлюднює підготовані бібліографічні посібники на власних сторінках/сайтах, що може свідчити про недостовірну інформацію, подану ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у щорічних звітах бібліотек, або про погану якість видань.

Зазначимо, що для поширення інформації серед освітянських бібліотек України про видану бібліографічну продукцію на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського започаткована сторінка «Бібліографічна продукція мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України», що формується на підставі аналізу надісланої бібліографічної продукції згідно зі «Зведеним планом інформаційно-видавничої діяльності та основних заходів з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників освітянської галузі України», який щорічно готує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Слід також зауважити, що, незважаючи на те, що практично всі досліджувані бібліотеки ОІППО у своїх звітах подають інформацію про підготовлені матеріали й проведені протягом року заходи, далеко не кожна з них є учасником зазначеного «Зведеного плану». Так, 2010 р. до «Зведеного плану» подали інформацію 9 книгозбірень (бібліотека Волинського ІППО, Дніпропетровського ОІППО, Закарпатського ІППО, Івано-Франківського ОІППО, Київського ОІПОПК, Кіровоградського ОІППО ім. Василя Сухомлинського, Кримського РІППО, КВНЗ «Херсонська АНО», Чернігівського ОІППО ім. К. Д. Ушинського); у 2011 р. – 10 книгозбірень (бібліотека Волинського ІППО, Дніпропетровського ОІППО, Київського ОІПОПК, Івано-Франківського ОІППО, Кіровоградського ОІППО ім. Василя Сухомлинського, Кримського РІППО, Луганського ОІППО, КВНЗ «Херсонська АНО», КВНЗ «Харківська АНО», Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського); у 2012 р. – лише 8 бібліотек (книгозбірня Волинського ІППО, Київського ОІПОПК, Кіровоградського ОІППО ім. Василя Сухомлинського, Луганського ОІППО, КВНЗ «Херсонська АНО», Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського, Рівненського ОІППО, Черкаського ОІПОП).

Тому ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського наголошує, що всім бібліотекам ОІППО необхідно активно долучатися до оприлюднення своєї роботи у «Зведеному плані інформаційно-видавничої діяльності та основних заходів з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників освітянської галузі України», надсилати до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та виставляти на своїх сторінках/сайтах власну бібліографічну продукцію, що сприятиме активізації їхньої інформаційної й науково-дослідної роботи з питань бібліотекознавства та бібліографознавства, покращенню якості бібліотечного обслуговування й науково-інформаційного

забезпечення фахівців освітянської галузі України, а також поглибленню співробітництва та обміну інноваційним досвідом.

Висновки

Проаналізувавши кількісні показники інформаційних послуг, що надають бібліотеки ОППО, за три роки, можна говорити про поступове їхнє збільшення. Цьому сприяє наявність майже в кожній книгозбірні сучасного комп'ютеризованого середовища. Однак слід наголосити, що й нині в інформаційній діяльності бібліотек ОППО лишаються незаповнені лакуни: сьогодні ще жодна з них не надає своїм користувачам віртуальних довідок, не презентує віртуальні виставки тощо.

Як негативне явище, необхідно також відзначити те, що бібліотеки ОППО практично не надсилають до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського бібліографічну продукцію й свої вторинні документи з актуальних питань педагогіки і психології, а це, у свою чергу, унеможлиблює формування на базі зазначеної бібліотеки повноцінного ресурсу вторинних документів та якісне інформаційне забезпечення науковців і практиків України.

Розділ IV. Науково-методична діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти

Згідно з покладеними на бібліотеку ОППО функціями обласного науково-методичного центру вона «здійснює організаційно-методичне керівництво бібліотеками професійно-технічних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів області відповідно до Положення про мережу освітянських бібліотек МОН України та НАПН України» [11]. Організаційно-методичне керівництво бібліотеками ОППО здійснює ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Аналіз науково-методичного напрямку діяльності книгозбірень ОППО показав, що більшість із них (бібліотеки Вінницького ОПОПП, Дніпропетровського ОППО, Донецького ОППО, ІППО Чернівецької області, Закарпатського ІППО, Запорізького ОППО, Івано-Франківського ОППО, КВНЗ «Харківська АНО», КВНЗ «Херсонська АНО», Київського ОПОПК, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Кримського РППО, Луганського ОППО, Одеського ОІУВ, Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського, Рівненського ОППО, Тернопільського ОКППО, Хмельницького ОППО, Черкаського ОПОПП та Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського) надають науково-методичну підтримку шкільним бібліотекам області. Їхня робота зосереджена в основному на:

– *підготовці методичних рекомендацій* (наприклад, «Методичні рекомендації до серпневих нарад», 2011 р. (бібліотека Дніпропетровського ОППО); «Система роботи шкільної бібліотеки по прилученню школярів до книги» (2010 р.), «Стратегія діяльності шкільних та публічно-шкільних бібліотек у 2012-2013 навчальному році», 2012 р. (бібліотека Рівненського ОППО), «Перлини роботи шкільної бібліотеки», 2011 р. (бібліотека Чернігівського ОППО) тощо);

– *розробці програм та сценаріїв занять з основ інформаційної культури учнів* («Регіональна автоматизована інформаційно-бібліотечна система „Шкільна бібліотека LS 2.2”», 2012 р. (бібліотека Запорізького ОППО);

– *проведенні конференцій, семінарів, круглих столів, інструктивно-методичних нарад, методичних об’єднань тощо* (наприклад, «Шкільні бібліотекарі в онлайні», «Бібліотека – центр європейської культури», 2012 р. (бібліотека Донецького ОППО); I Всеукраїнський науково-практичний семінар «Неперервна освіта як чинник професійного і творчого зростання бібліотечних працівників», обласні семінари «Організація діяльності методиста відділу освіти щодо забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів регіону навчальною літературою в сучасних умовах», «Віртуальне методичне об’єднання бібліотекарів загальноосвітніх навчальних закладів на освітньому порталі ЗапоВікі: особливості організації та ведення», 2012 р. (бібліотека Запорізького ОППО), «Профільне навчання в загальноосвітній школі» (бібліотека Івано-Франківського ОППО); «Бібліотекар ХХІ століття: нові стандарти професії» (2011 р.), семінари-практикуми «Створення та адміністрування ВЕБ-сайта шкільної бібліотеки як крок до інтерактивного спілкування з користувачами», «Сучасні тенденції організації бібліотечного простору», 2012 р. (бібліотека Київського ОПОПК); «Система автоматизації бібліотек ІРБІС в практиці роботи бібліотек навчальних закладів АРК», 2012 р. (бібліотека Кримського РППО); «Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у роботу шкільної бібліотеки. Рецепти майстерності», 2012 р. (бібліотека Луганського ОППО); «Бібліотеки шкіл області як осередок сприяння розвитку і збереження культур національних і етнічних груп населення», 2011 р. (бібліотека КВНЗ «Херсонська АНО»); «Сучасні бібліотечні технології: інновації, реалії, перспективи», «Педагогічний потенціал шкільної бібліотеки та її роль в системі освіти», 2012 р. (бібліотека Одеського ОІУВ); «Сучасна шкільна бібліотека: інноваційне бачення, трансформація діяльності» (2011 р.), «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у шкільній (публічно-шкільній) бібліотеці як засіб оптимізації навчально-виховного процесу», круглий стіл «Професійне зростання бібліотечного працівника як основа формування інформаційної культури учасників навчально-виховного процесу», 2012 р. (бібліотека Рівненського ОППО); «Застосування інноваційних технологій, форм і методів у роботі бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу», «Маркетинговий супровід діяльності бібліотек навчальних закладів», 2012 р. (бібліотека КВНЗ «Харківська АНО»); «Інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів бібліотеки з використанням інноваційних технологій», 2012 р. (бібліотека Хмельницького ОППО); «Робота з читачами бібліотеки навчального закладу щодо формування задоволення їх читацьких потреб» (2011 р.), «Використання інтерактивних технологій у роботі шкільних бібліотекарів», 2012 р. (бібліотека ППО Чернівецької області); інтернет-семінар «Діти в Інтернеті: бібліотека на допомогу формуванню культури

використання інформаційного простору Інтернету» (бібліотека Черкаського ОППО) та ін.);

– *підготовці лекцій для курсів з підвищення кваліфікації шкільних бібліотекарів області* (наприклад, «Нормативно-правове забезпечення діяльності бібліотеки навчального закладу», «Організація роботи шкільної бібліотеки», «Нові вимоги до бібліографічного опису», 2011 р. (бібліотека Вінницького ОПОПП); «Організація роботи бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу» (бібліотека Тернопільського ОКІППО) тощо);

– *веденні на сторінці/сайті свого інституту рубрики, присвяченої підвищенню професійного рівня шкільних бібліотекарів* (рубрика «На допомогу шкільному бібліотекарю» на сайті академії, що складається з підрубрик: «Календар знаменних та пам'ятних дат», «Інформаційні ресурси», «Заходи», «Новини», «Заробітна плата шкільних бібліотекарів», «Читання дітей та підлітків», «Інвентаризація бібліотечного фонду», «Сценарії для бібліотекарів», «Шкільний бібліотечно-інформаційний центр (бібліотека КВНЗ «Харківська АНО»)).

Методичні розробки та заходи, які організовують і проводять фахівці книгозбірень ОППО, відіграють важливу роль у підвищенні професіоналізму шкільних бібліотекарів, адже сьогодні суттєва модернізація освіти України потребує від бібліотечних працівників шкіл безперервного навчання, що має бути націлене на систематичну актуалізацію знань, постійне професійне самовдосконалення тощо.

Водночас фахівці бібліотек ОППО продовжували роботу в таких напрямках, як надання консультаційно-методичної допомоги, виявлення та впровадження у роботу шкільних книгозбірень бібліотечних новацій та ін.

Слід зазначити, що з метою надання науково-методичної підтримки бібліотекам ОППО ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського систематично надсилає до їхніх фондів методичні рекомендації, розроблені фахівцями книгозбірні. Це, зокрема: «Формування та зберігання фонду рідкісних та цінних видань в освітянських бібліотеках МОНмолодьспорту України та НАПН України», «Перевірка бібліотечних фондів», «Доукомплектування фондів бібліотек освітянської мережі МОН України та НАПН України» тощо.

Висновки

Підсумовуючи результати науково-методичної діяльності бібліотек ОППО, слід відзначити, що фахівці досліджуваних книгозбірень розуміють її значимість у сучасних умовах і намагаються активно працювати в цьому напрямі. Так, вони проводять семінари, круглі столи, тренінги та лекції з підвищення кваліфікації шкільних бібліотекарів області, розробляють програми й методичні рекомендації.

Однак, оцінити рівень методичних матеріалів, що готують фахівці бібліотек ОППО, і визначити їхню відповідність єдиним принципам методичного забезпечення (науковості, рекомендаційності, диференційованості та ін.) неможливо, адже бібліотеки ОППО практично не надсилають свої розробки до відділу наукового та прикладного бібліотекознавства ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Розділ V. Кадрове забезпечення бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. Підвищення кваліфікації

Якісно нове інформаційне середовище суттєво позначилося на діяльності бібліотечних працівників і зумовило появу нових тенденцій у змісті фахової підготовки бібліотекаря.

Під час аналізу кадрового забезпечення бібліотек ОППО було враховано наступні показники: кількість працівників зазначених книгозбірень; їхня освіта; досвід роботи.

Так, станом на 01.01.2013 р. у книгозбірнях ОППО працювало 53 бібліотечних фахівці, з яких бібліотечну освіту мають 42 % (22 працівники), зокрема повну вищу бібліотечну – 20 осіб, базову бібліотечну – 2 особи, навчається – 1 бібліотечний працівник. Суттєвих змін у порівнянні з 2010 р. у зазначених показниках не відбулось.

Значної плинності кадрів у досліджуваних бібліотеках також не спостерігається. На це вказує той факт, що більшість їхніх працівників присвятили роботі в цих установах понад 20 років (22 особи). Від 10-ти до 20-ти років у книгозбірнях ОППО працює 6 осіб, до 10-ти років – 17, до 3-х років – 5 осіб.

Штат у 5-ти з 24-х бібліотек, що надіслали свої звіти, складається з одного працівника (бібліотеки Вінницького ОПОПП, Закарпатського ІППО, Запорізького ОППО, Івано-Франківського ОППО, Львівського ОППО), у 13-ти бібліотеках – з двох співробітників (бібліотеки Волинського ІППО, ІППО Чернівецької області, Київського ОПОПК, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, КВНЗ «Харківська АНО», Кримського РІППО, Миколаївського ОППО, Одеського ОГУВ, Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського, Рівненського ОППО, Сумського ОППО, Тернопільського ОКІППО, Хмельницького ОППО), у книгозбірнях КВНЗ «Херсонська АНО», Черкаського ОПОПП та Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського – з 3-х, Донецького та Луганського ОППО – з 4-х, а в бібліотеці Дніпропетровського ОППО – з 5-ти працівників.

Підвищення кваліфікації

Престиж бібліотечної професії і бібліотеки в цілому багато в чому залежить від рівня професійної майстерності її співробітників. Тому, незважаючи на досвід і стаж роботи, усі категорії працівників бібліотек ОППО потребують постійного підвищення кваліфікації. Цьому сприяють такі фактори, як: уведення в практику роботи зазначених книгозбірень інноваційних технологій, розширення функціональних обов'язків бібліотечних працівників та ускладнення їхньої праці тощо.

Нині виділяють наступні форми підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців:

- підвищення кваліфікації поза межами області – навчання на курсах, семінарах, що проводять Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв України, тренери та представники громадських організацій (наприклад, УБА);
- курси, що проходять на базі установи чи обласної наукової бібліотеки;

- семінари, семінари-практикуми, семінари-тренінги, проблемні семінари, семінари-колоквіуми, вільні дискусії;
- творчі лабораторії, майстерні, лабораторії передового досвіду, майстер-класи, круглі столи;
- Дні фахівця, Дні творчої ініціативи, творчі відрядження, наочні досє, години професійних таємниць, години взаємних порад, методичні бібліодини, професійні консультивання;
- методики ігрового моделювання або методи активного навчання: ділова гра, аналітична гра, рольова гра, ситуаційна гра;
- школи професійної майстерності, стажування молодих фахівців, школи керівників, професійні діалоги;
- методичний моніторинг, до якого входить:
 - а) динаміка основних показників діяльності книгозбірень;
 - б) динаміка стану бібліотечних фондів;
 - в) динаміка руху кадрів;
 - г) безпосереднє обстеження діяльності бібліотек;
- двоступенева система підвищення кваліфікації: спочатку для методистів, а потім вони навчають працівників бібліотеки;
- самоосвіта: знайомство з фаховими виданнями, дні перегляду нових надходжень тощо [16].

Традиційною формою підвищення кваліфікації працівників бібліотек ОППО є курсова підготовка на базі обласних наукових бібліотек. Проведений аналіз показав, що впродовж 2010–2012 рр. на курсах навчалися 14 бібліотечних працівників (у 2010 р. – 4 особи, у 2011 р. – 5 осіб, у 2011 р. – 5 осіб). У 2010 р. підвищили свій фаховий рівень працівники бібліотек Миколаївського ОППО, Тернопільського ОКІППО, Черкаського ОПОПП та Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського (по 1 особі від кожної бібліотеки); у 2011 р. – працівники книгозбірень КВНЗ «Херсонська АНО», Луганського ОППО, Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського, Рівненського ОППО, Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського (по 1 особі від бібліотеки); у 2012 р. – фахівці бібліотек Донецького ОППО, Івано-Франківського ОППО, Одеського ОІУВ (по 1 особі від бібліотеки), КВНЗ «Херсонська АНО» (2 особи від бібліотеки).

Крім цього, з метою оволодіння новими знаннями фахівці книгозбірень ОППО беруть активну участь у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, тренінгах, що організовують ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, обласні наукові, дитячі та юнацькі бібліотеки. Так, на Міжнародній науково-практичній конференції «Формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з психолого-педагогічних питань та освіти: сучасний стан та шляхи розвитку», що провела ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського 22–24 вересня 2010 р., виступили бібліотечні фахівці та методисти Запорізького ОППО, Київського ОПОПК, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Луганського ОППО,

Черкаського ОПОПП. На Міжнародній науково-практичній конференції «Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України: стан та перспективи» (9–11 листопада 2011 р.), організованою ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, з доповідями виступили бібліотечні фахівці та методисти Луганського ОППО, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Дніпропетровського ОППО. У Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Роль освітянських бібліотек у формуванні інформаційного простору України» (16–18 вересня 2012 р.) брали участь працівники бібліотек Закарпатського ІППО, Дніпропетровського ОППО, Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського, Сумського ОППО, Запорізького ОППО, Черкаського ОПОПП, Волинського ІППО.

Порівняно з минулими роками, упродовж 2010–2012 рр. покращилось забезпечення працівників бібліотек ОППО фаховою періодикою, що сприяє їхній самоосвіті. Так, станом на 01.01.2013 р. бібліотека Київського ОПОПК передплачувала 8 назв фахових періодичних видань; Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського – 7 назв; бібліотеки Волинського ІППО, Донецького ОППО, Івано-Франківського ОППО, Луганського ОППО, Миколаївського ОППО, Черкаського ОПОПП – 6 назв; Рівненського ОППО – 5 назв; Вінницького ОПОПП, Закарпатського ІППО, Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, КВНЗ «Херсонська АНО», КВНЗ «Харківська АНО», Сумського ОППО – 4 назви. Три назви фахових періодичних видань передплачувалось бібліотеками Запорізького ОППО, ІППО Чернівецької області, Львівського ОППО, Чернігівського ОППО ім. К. Д. Ушинського, дві назви – книгозбірнями Кримського РІППО, Тернопільського ОКІППО та Хмельницького ОППО.

Передплачувались бібліотеками ОППО у 2012 р. наступні періодичні видання з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства та інформаційної діяльності: «Шкільна бібліотека», «Шкільна бібліотека плюс», «Шкільний бібліотекар», «Шкільний бібліотечно-інформаційний центр», «Бібліотечна планета», «Бібліотечний вісник» та ін. (діаграма 4).

Діаграма 4

Як і в попередні роки, найбільшим попитом користується журнал «Шкільна бібліотека» та газета «Шкільна бібліотека плюс». Цьому сприяє їхня порівняно невисока передплатна ціна й актуальність надрукованих матеріалів.

З метою репрезентації освітянській спільноті ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та оперативного доведення інформації про її науково-методичну роботу на порталі бібліотеки відкрито сторінку «Науково-методична діяльність», на якій висвітлюються найактуальніші питання, наприклад тексти нормативно-правових документів, що регламентують діяльність освітянських бібліотек, зокрема книгозбірень ОППО; повні тексти методичних матеріалів; збірники наукових праць, опубліковані за результатами науково-практичних конференцій та семінарів; інформація про заходи для мережі освітянських бібліотек; відомості про книгозбірні; консультації з проблемних питань, що стосуються роботи бібліотекаря тощо [20]. Більшість фахівців бібліотек ОППО в проведеному ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського 2012 р. анкетуванні зазначила, що зазначений ресурс постійно використовується ними в процесі їхньої самоосвіти.

Одним із варіантів вирішення проблеми професійного зростання фахівців бібліотек ОППО також лишається використання ними онлайн-версій професійних видань з метою систематичного ознайомлення й економії коштів на передплату їхніх паперових аналогів, пошук необхідних матеріалів серед інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua/>) та інших наукових бібліотек, які знаходяться в кожній області України, а також передплата саме тих фахових видань, які є найактуальнішими для них у цей час.

Висновки

Сьогодні динамічні перетворення в усіх сферах життя змінюють суспільну роль бібліотек, ставлять перед ними нові завдання, зокрема впроваджувати сучасні форми роботи з метою забезпечення людей інформацією та сприяння гармонізації суспільства. Тому бібліотекам потрібні фахівці, які добре розуміються на новітніх технологіях, спроможні продукувати оригінальні ідеї. У свою чергу, зростання іміджу бібліотекаря пов'язується з його професіоналізмом, комунікативною компетентністю, фаховим самовдосконаленням [2].

Аналізуючи показники, які стосуються кадрів бібліотек ОППО та їхнього підвищення кваліфікації, можна стверджувати, що, як і раніше, лишаються проблеми, пов'язані з рівнем професійної підготовки працівників зазначених бібліотек, які потребують удосконалення системи підвищення кваліфікації бібліотекарів, а також модернізації навчальних планів курсів.

З огляду на це, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського рекомендує працівникам бібліотек ОППО для підвищення професійного рівня:

- активно брати участь у заходах із підвищення кваліфікації, що організовують ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, обласні наукові бібліотеки, УБА (науково-практичних конференціях, семінарах із проблемних питань окремих бібліотечних спеціальностей, нарадах, тренінгах з питань бібліотечної роботи, віртуальних конференціях тощо);

- постійно підвищувати свій професійний рівень шляхом самоосвіти (знайомство з новими бібліотекознавчими виданнями як на паперових носіях, так і в онлайн-режимі).

Керівництву ОППО, на базі яких функціонують бібліотеки, зі свого боку необхідно:

- сприяти участі фахівців книгозбірень у науково-практичних конференціях, семінарах, нарадах, тренінгах з питань бібліотечної роботи тощо;

- збільшити фінансування на передплату фахових періодичних видань;

- сприяти організації навчання працівників бібліотек ОППО на курсах підвищення кваліфікації та курсах комп'ютерної грамотності;

- співпрацювати з УБА.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз стану, здобутків та проблем функціонування бібліотек ОППО впродовж 2010–2012 рр. дав підставу для наступних висновків:

- сукупний фонд бібліотек ОППО збільшився майже на 7 %;

- частка нових надходжень зросла до 4,9 % і практично відповідає рекомендованому показнику ІФЛА (5 %);

- майже на 20 % зросла кількість користувачів, залучених до бібліотек, на 40 % збільшилась кількість відвідувань книгозбірень ОППО, майже на 66 % зросла кількість віртуальних відвідувань, на 0,7 % збільшились показники документовидачі;

➤ усі бібліотеки ОППО комп'ютеризовано, 22 з них мають доступ до мережі Інтернет;

➤ вісім бібліотек ОППО мають ліцензійне програмне забезпечення АБІС ІРБІС, дев'ять книгозбірень користуються іншими АБІС;

➤ дев'ять бібліотек ОППО формують власний ЕК;

➤ власні сторінки на веб-сайтах своїх інститутів мають 18 книгозбірень, три бібліотеки створили власні сайти, дві – ЕБ, на стадії розробки знаходяться ЕБ ще трьох книгозбірень;

➤ зросла кількість бібліотек, що використовують ЕДД та надають доступ до віддалених джерел інформації своїм користувачам.

Однак поряд із позитивними зрушеннями в діяльності досліджуваних книгозбірень, є й низка проблем, які потребують вирішення, а саме:

➤ станом на 01.01.2013 р. лише бібліотека КВНЗ «Херсонська АНО» обмінюється з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського аналітичними бібліографічними записами для створення галузевої бази даних «Періодика»;

➤ тільки 8 із 25 бібліотек ОППО у 2012 р. подали інформацію про підготовлені матеріали й проведені протягом року заходи до «Зведеного плану інформаційно-видавничої діяльності та основних заходів з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників освітянської галузі України»;

➤ бібліотеки ОППО практично не надсилають до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського бібліографічну продукцію та свої вторинні документи з актуальних питань педагогіки і психології;

➤ жодна із книгозбірень не бере участі в корпоративній співпраці щодо наповнення галузевого сегменту реферативної інформації з питань педагогіки, психології та освіти в загальнодержавній реферативній базі даних «Україніка наукова» та в УРЖ «Джерело»;

➤ лише 5 із 24-х бібліотек ОППО, зокрема книгозбірня Дніпропетровського ОППО, Закарпатського ІППО, Київського ОПОПК, Миколаївського ОППО та Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського, скористалися безкоштовним тестовим доступом до повнотекстових БД наукових фахових періодичних видань EBSCO й надали можливість своїм читачам використовувати іноземні ресурси в науковій та навчальній діяльності у 2012 р.;

➤ потребує вдосконалення та модернізації система підвищення кваліфікації бібліотекарів.

З огляду на все це, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, як головний координаційний і науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, рекомендує ректорам обласних ІППО та завідувачам бібліотек цих установ:

➤ обов'язково підключити книгозбірні Вінницького ОПОПП, Житомирського ОППО й Хмельницького ОППО до мережі Інтернет;

- придбати програмне забезпечення АБІС ІРБІС (що сприятиме налагодженню корпоративної роботи з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та іншими провідними освітянськими бібліотеками з обміну бібліографічними записами й створення об'єднаних електронних ресурсів) книгозбірням таких ОППО: Вінницького ОПОПП, Волинського ІППО, Житомирського ОППО, Запорізького ОППО, Івано-Франківського ОППО, ІППО Чернівецької області, КВНЗ «Харківська АНО», Кіровоградського ОППО ім. Василя Сухомлинського, Луганського ОППО, Львівського ОППО, Миколаївського ОППО, Одеського ОІУВ, Рівненського ОППО, Сумського ОППО, Тернопільського ОКІППО, Хмельницького ОППО, Черкаського ОПОПП;
- бібліотекам, що працюють з програмним забезпеченням АБІС ІРБІС, долучитись до співпраці з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та бібліотеками мережі щодо обміну аналітичними бібліографічними записами для активізації процесу створення галузевих баз даних у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського й у власних книгозбірнях;
- створити на сайтах ОППО власні веб-сторінки чи сайти бібліотекам Житомирського ОППО, Запорізького ОППО, Одеського ОІУВ, Тернопільського ОКІППО та Сумського ОППО;
- проводити надалі роботу щодо впровадження й використання на власних веб-сайтах, веб-сторінках нових послуг, зокрема, організація електронної бібліотеки; електронної доставки документів; обслуговування читачів у режимі віддаленого доступу до баз даних українських та закордонних бібліотек, інформаційних центрів тощо;
- активізувати участь у підготовці «Зведеного плану науково-інформаційної й видавничої діяльності освітянських бібліотек та основних заходів бібліотек, спрямованих на підвищення професійної майстерності бібліотечних працівників освітянської галузі України»;
- систематично впроваджувати в практику діяльності інноваційний досвід роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського й провідних освітянських бібліотек України;
- використовувати безкоштовний тестовий доступ до повнотекстових БД наукових фахових періодичних видань EBSCO, Institute of Physics Publishing, East view;
- рекламувати можливості бібліотеки та бібліотечні послуги завдяки використанню соціальних мереж;
- активізувати діяльність щодо розробки інноваційних проектів та участі в грантових програмах;
- завідувачам бібліотек та керівництву ОППО, на базі яких вони функціонують, сприяти участі бібліотечних працівників у заходах з підвищення кваліфікації й забезпечити належні умови для самоосвіти;

- завідувачам бібліотек активно використовувати у своїй діяльності основи фандрейзингу як джерела додаткового фінансування бібліотек;
- активізувати вступ бібліотек до УБА та участі в її проектах.

Список використаних джерел

1. *Амеліна Є.* Інноваційні послуги сучасних українських бібліотек / Є. Амеліна, В. Пілярчук // *Бібл. планета.* – 2012. – № 1. – С. 14–19.
2. *Бейліс Л.* До питання креативності бібліотечної роботи і особистісних мотивів її виконання / Л. Бейліс // *Бібл. планета.* – 2011. – № 4. – С. 24–28.
3. *Біла Л.* Освітнянські бібліотеки у дзеркалі статистики / Л. Біла, А. Копилова // *Вісн. Кн. палати.* – 2013. – № 3. – С. 20–23.
4. *Білик О.* Бібліотеки та питання професіоналізації кадрів / О. Білик // *Бібл. планета.* – 2011. – № 2. – С. 26–30.
5. Діяльність бібліотек обласних (міських) інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2000–2004 рр. : інформ.-аналіт. огляд / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад. В. П. Здановська ; наук. ред. П. І. Рогова]. – Київ : [Б. в.], 2005. – 25 с.
6. Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2005–2006 рр. : інформ.-аналіт. огляд / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад. В. П. Здановська ; наук. ред. П. І. Рогова]. – Київ : [Б. в.], 2007. – 65 с.
7. Діяльність бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти у 2007–2009 рр. : інформ.-аналіт. огляд / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад. А. В. Копилова ; наук. ред.: П. І. Рогова, І. І. Хемчян]. – Київ, 2010. – 73 с.
8. Інформаційні ресурси : слов. законодав. та стандартиз. термінології / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: П. І. Рогова, Я. О. Чепуренко, С. М. Зозуля, І. Г. Лобановська ; наук. ред. П. І. Рогова ; літ. ред.: С. М. Зозуля, І. П. Білоцерківець]. – Київ : Нілан-ЛТД, 2012. – 283 с.
9. *Касаткін В.* Основні електронні інформаційні технології та їх вплив на розвиток сучасної бібліотечної діяльності / В. Касаткін, Т. Касаткіна // *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, АБУ.* – Київ, 2011. – Вип. 30. – С. 294–300.
10. Книгознавство : термінол. слов. : ред.-вид. справа, журналістика, поліграфія, вид. бізнес, інформ.-бібл. діяльність / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології ; [уклад.: Ю. В. Бондар [та ін.] ; наук. ред.: В. О. Жадько, А. В. Висоцький]. – Київ : Експрес-Поліграф, 2012. – 303 с.
11. Положення про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України : затв. спіл. наказом М-ва освіти і науки України та Акад. пед. наук України від 30.05.2003 р. № 334 / 31 // *Шк. б-ка плюс.* – 2003. – № 3/4. – С. 1–4.
12. Примірне положення про спеціальну навчально-педагогічну бібліотеку обласного інституту післядипломної педагогічної освіти // *Організаційно-управлінські документи для освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України (2000–2005 рр.)* / [уклад.: І. І. Хемчян, В. П. Здановська ; наук. ред.: П. І. Рогова, Т. Ф. Букшина ; літ. ред. О. З. Клименко ; рецензент Л. В. Савенкова]. – К. : ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 2006. – С. 227–232.
13. *Присяжна Л.* Роль сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій у контексті розвитку бібліотек / Л. Присяжна // *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, АБУ.* – Київ, 2011. – Вип. 30. – С. 228–236.
14. Провідні освітянські бібліотеки України в дзеркалі статистики : зб. аналіт. і стат. даних за 2011 рік / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ;

[уклад.: Л. О. Біла, А. В. Копилова; наук. ред.: П. І. Рогова, І. І. Хемчян; літ. ред. І. П. Білоцерківець; відп. за вип. І. І. Хемчян]. – Київ: [б. в.], 2012. – 93 с.

15. Провідні освітянські бібліотеки України в дзеркалі статистики: зб. стат. даних за 2010 р. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського; [уклад.: Л. О. Біла, А. В. Копилова; наук. ред.: П. І. Рогова, І. І. Хемчян; літ. ред. І. П. Білоцерківець; відп. за вип. І. І. Хемчян]. – Київ: [б. в.], 2011. – 146, [1] с.

16. Робоча тека методиста. Вип. 3. Система підвищення професійної компетентності бібліотечних працівників: нові пріоритети і вимоги / ЧОУНБ ім. М. Івасюка. – Чернівці: [б. в.], 2007. – 40 с.

17. Рогова П. Інноваційна діяльність освітянських бібліотек України – важливий напрям у розвитку суспільства знань / П. Рогова // Освіта. – 2012. – 8–15 серп. (№ 35). – С. 1.

18. Рогова П. І. Інформаційний простір держави та його розбудова освітянськими бібліотеками: стан та перспективи [Електронний ресурс] / П. І. Рогова // Роль освітянських бібліотек у формуванні інформаційного простору України: зб. наук. пр. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Електрон. текст. дані. – К., 2012. – С. 11–36. – Режим доступу: <http://www.dnppb.gov.ua/datas/upload/files/807830330.pdf>. – Назва з екрана.

19. Рогова П. І. Модель всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (описова) / П. І. Рогова, Н. В. Вараксіна; [наук. ред. П. І. Рогова]; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – К.: Нілан-ЛТД, 2010. – 80 с.

20. Хемчян І. І. Науково-методична діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: здобутки десятиріччя / І. І. Хемчян // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ: Педагогічна думка, 2010. – Вип. 2: Всеукраїнський інформаційний ресурс з питань психолого-педагогічної науки і освіти: сучасний стан та шляхи розвитку. – С. 94–109.

Додаток 1

Відомості про бібліотеки обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти

Бібліотека	Завідувач бібліотеки	Адреса	Телефон, факс	Контактний e-mail	WEB-сайт/сторінка
Бібліотека Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників	Козак Оксана Терентіївна	21100 м. Вінниця, вул. Грушевського, 13	тел.: (0432) 67-08-89 факс: (0432) 67-08-85	bil@mail.vinnica.ua	http://www.voipopp.vn.ua/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=20&Itemid=95
Бібліотека Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти	Сміховська Валентина Євгенівна	43025 м. Луцьк, вул. Винниченка, 31	тел.: (0332) 72-16-41 факс: (0332) 72-16-41	info@vippo.lutsk.ua	http://www.vippo.lutsk.ua/index.php?pagename=biblioteka
Бібліотека Дніпропетровського обласного	Гонік Єва Григорівна	49006 м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70	тел.: (0567) 70-81-29 32-09-21 факс: (0567) 70-81-10	onbic@i.ua	http://sites.google.com/site/libdoipp/

інституту післядипломної педагогічної освіти			(приймальня інституту)		http://www.doippo.dp.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=86&Itemid=120&lang=ru
Бібліотека Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Радичев Володимир Петрович	83001 м. Донецьк, вул. Артема, 129-А	тел.: (062) 348-99-34 факс: (062) 305-18-86	ibibl@i.ua	http://torn.dyndns.info/jirbis/ http://ippo.dn.ua/informacijno-bibliotechnij-centr/
Бібліотека Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Білецька Леся Володимирівна	10029 м. Житомир, вул. Щорса, 20-Б	тел.: (0412) 47-36-58	zippo@ukrpost.ua	
Бібліотека Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти	Кот Анюта Павлівна	88000 м. Ужгород, вул. Волошина, 35	тел.: (031-22) 3-43-22 факс: 3-42-74	zakippo@ukr.net (e-mail інституту)	http://zakinppo.org.ua/2010-06-03-17-43-10
Бібліотека Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Самсонова Олена Олександрівна	69035 м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 57-А	тел.: (061) 717-18-39 факс: (061) 234-67-11	zoippo@mail.ru	
Бібліотека Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Полторацька Лариса Миколаївна	76018 м. Івано-Франківськ, площа А. Міцкевича, 3; А. с. № 21	тел.: (03422) 2-24-93 факс: (03422) 2-24-93	admin@ippo.if.ua	www.ippo.if.ua/biblioteka
Бібліотека Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області	Онуфраш Оксана Анатоліївна	58000 м. Чернівці, вул. І.Франка, 20	тел.: (0372) 52-73-26 факс: (0372) 52-73-36	cv_ipo@ukr.net	http://library-cv.jimdo.com/ http://evoippo.edu.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=394&Itemid=146
Бібліотека Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів	Суткова Валентина Олександрівна	09107 Київська область, м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 37	тел.: (04563) 5-12-41 5-04-22 факс: (04563) 5-04-24	cnpi@kristti.kiev.ua	www.kristti.kiev.ua
Бібліотека комунального ВНЗ «Харківська	Жеребкіна Зоя Геннадіївна	61057 м. Харків, вул. Пушкінська, 24	тел.: (0577) 56-00-47 31-27-76 факс: (0577) 31-21-31	onmibo@ukrpost.ua	http://edu-post-diploma.kharkov.ua/index.php?

академія неперервної освіти»			31-27-76		option=com_booklibrary&Itemid=106
Бібліотека комунального ВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»	Алексеева Наталія Василівна	73034 м. Херсон, вул. Покришева, 41	тел.: (0552) 37-05-58 факс: (0552) 37-05-92	bibliotekaripo@meta.ua	http://academy.k.s.ua/library.php
Бібліотека Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського	Воловоденко Вікторія Павлівна	25006 м. Кіровоград, вул. Велика Перспективна, 39/63	тел.: (0522) 32-24-78 факс: (0552) 32-24-78	v-vip70@mail.ru koippo@ukr.net	http://koippo.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=252&Itemid=0
Бібліотека Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти	Шікова Ольга Сергіївна	95000 м. Сімферополь, вул. Леніна, 15	тел.: (0652) 27-45-15 факс: (0652) 25-47-31	info@krippo.crimea.edu	http://krippo.crimea.edu/biblioteka
Бібліотека Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Чепурченко Олена Вікторівна	91031 м. Луганськ, вул. Словянська, 1-Б	тел.: (0642) 50-52-23 50-52-18 факс: (0642) 50-52-23	chepurchenko_olena@ukr.net	www.loippo.lg.ua
Бібліотека Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Замрикіт Наталія Романівна	79007 м. Львів, вул. Огієнка, 18-А	тел.: (032) 240-38-78	korgh@ukr.ua kirz@loippo.lviv.ua	http://loippo.lviv.ua/fusion/lib.php
Бібліотека Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Коваленко Людмила Михайлівна	54001 м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-А	тел.: (0512) 37-85-89	moippo@rambler.ru	
Бібліотека Одеського обласного інституту удосконалення вчителів	Пулатова Ельвіра Хасанівна	65014 м. Одеса, пр. Нахімова, 8	тел.: (0487) 29-45-12	odessa-inst@ukr.net pulatova.e39@mail.ru ushebniki@i.ua	
Бібліотека Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського	Куренкова Тетяна Євгенівна	36029 м. Полтава, вул. Жовтнева, 64-Ж	тел.: (0532) 56-53-98 факс: (0532) 50-80-85	library@pei.poltava.ua	http://www.ipe.poltava.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=25

Бібліотека Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Богомазюк Вікторія Іванівна	33028 м. Рівне, вул. Чорновола, 74	тел.: (0362) 64-96-63 факс: (0362) 22-22-02	roippo@mail.ru	http://www.roippo.rivne.com/index.php?option=com_content&view=article&id=758&Itemid=232
Бібліотека Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Волобуєва Ірина Іванівна	40007 м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 5	тел.: (0542) 33-03-29	biblioteka_soippo@ukr.net	
Бібліотека Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти	Сіньковська Інна Михайлівна	46018 м. Тернопіль, вул. Кривоноса, 7а	тел.: (0352) 43-57-83 факс: (0352) 43-57-83	admin@ippo.te.ua	
Бібліотека Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти	Введенська Світлана Йосипівна	29015 м. Хмельницький, вул. Озерна, 14	тел.: (0382) 65-03-86 факс: (0382) 65-03-86	hmoippo@i.ua	http://www.hoippo.km.ua/biblshool.html
Бібліотека Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників	Маяцька Леся Федорівна	18003 м. Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1	тел.: (0472) 64-41-07 факс: (0472) 64-21-78	oipoppp@ukr.net	http://oipoppp.ed-sp.net
Бібліотека Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського	Кашпур Людмила Борисівна	14021 м. Чернігів, вул. Слобідська, 83	тел.: (046) 69-20-23 факс: (046) 72-70-28 (корпус по вул. Гоголя,16)	bibl-chippo@ukr.net chippo@ukrpost.ua	http://choippo.edu.ua/?page_id=95

Надійшла до редколегії 26.12.13 р.